

JAARVERSLAG 2021

januari 2021 - december 2021

VOORWOORD

Op 23 augustus 1856 werd het resultaat van een onderzoek door Eunice Foote gepresenteerd op een conferentie van wetenschappers in Albany, New York, Verenigde Staten. Ze had de werking van broeikasgas ontdekt door drie glazen flessen te vullen met lucht, met kooldioxide en met waterdamp. In de zon geplaatst, bleek de fles met kooldioxide het warmst te worden. Ze veronderstelde dat concentraties CO₂ in de lucht de temperaturen op aarde konden beïnvloeden.

165 jaar later verscheen in augustus 2021 het zesde Assessment Report van het IPCC. Door de verontrustende inhoud kreeg dit rapport vrij veel aandacht in de media, ook internationaal. De voortdurend toenemende stijging van het CO₂-gehalte, van circa 290 ppm in de tijd van Foote naar 420 tegenwoordig (44% toename), is een probleem van wereldorde geworden. De door Foote veronderstelde temperatuurstijging blijkt er daadwerkelijk mee gecorreleerd. Ook de klimaatop die in de herfst in Glasgow werd gehouden, COP 26, kreeg veel belangstelling. Waren we over COP 26 aanvankelijk verwachtingsvol, na afloop moesten zowel de Grootouders voor het Klimaat als andere klimaat- en milieuorganisaties constateren dat er op het gebied van concrete plannen te weinig voortgang was te zien.

Op politiek gebied beleefden we in eigen land een slepende kabinetsformatie. Pas in december was er een coalitieakkoord en een kabinet. Met daarin als voorheen het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en als nieuwe toevoeging een minister voor Klimaat en Energie. Ambitieuze klimaatdoelstellingen en veel beschikbaar geld, maar de vraag is of deze doelen met het voorgenomen beleid kunnen worden gehaald.

In de Duurzame 100 van het dagblad Trouw stegen de Grootouders voor het Klimaat naar de 47e plaats, 30 plaatsen hoger dan het vorige jaar. Een weerspiegeling van onze toegenomen bekendheid en een beloning voor onze volhardendheid.

INHOUD

INLEIDING

1. GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT – EEN KORTE KENNISMAKING	4
2. LANDELIJKE ACTIES	7
3. COMMUNICATIE	11
3.1 Website	
3.2 Nieuwsbrieven	
3.3 Sociale media	
3.4 YouTube	
3.5 T-shirts en mondkapjes	
3.6 In de media	
4. BEWUSTWORDING	14
4.1 Webinars en lezingen	
4.2 Promotie klimaatboeken	
4.3 Voorleesacties	
5. AMBASSADEURS	15
6. SAMENWERKING MET ANDERE KLIMAATORGANISATIES	16
7. ACTIVITEITEN VAN ONZE REGIONALE GROEPEN	20
8. INTERNE ORGANISATIE	22
BIJLAGE: STATISTISCHE GEGEVENS	23
a. Bekendheid	
b. Financieel	

1. GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT – WIE ZIJN WIJ?

MISSIE

Grootouders voor het Klimaat is een groep van zeer bezorgde grootouders en andere senioren die bij willen dragen aan een leefbare wereld voor de volgende generaties over de hele wereld. Dit doet zij door het bevorderen van adequaat klimaatbeleid bij overheid en bedrijfsleven en van klimaatbewustzijn en gedragsverandering bij de burger.

VISIE

De opwarming van de aarde leidt, indien de overheid niet de hoogste prioriteit geeft aan de reductie van de uitstoot van broeikasgassen, tot een klimaatcrisis, die o.a. gekenmerkt wordt door overstromingen, extreme droogte, verwoestende stormen, misoogsten, uitsterven van soorten en vluchtelingenstromen.

Wij willen daarom zoveel mogelijk grootouders en andere senioren mobiliseren om met verenigde stem invloed uit te oefenen op het beleid van de overheid, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.

We hopen daarmee een andere doelgroep te bereiken dan vele andere milieuorganisaties. De overheid moet een duurzaam klimaatbeleid ontwikkelen en uitvoeren. Hierbij moet de overheid veel actiever werken aan het vergroten van het draagvlak bij de burgers voor de urgente en noodzakelijke maatregelen. Dit kan gebeuren door voorbeeldgedrag en voorlichting, gebaseerd op breed gedragen wetenschappelijke inzichten, maar ook door burgers vooraf te betrekken bij de keuze en uitvoering van maatregelen.

Wij zijn ervan overtuigd dat een duurzame stabiele wereld mogelijk is als we er met z'n allen de schouders onder zetten. Waarin we onze verantwoordelijkheid nemen. Een wereld waarin het fijn is om te leven en te genieten van de natuur en waar onze (achter)kleinkinderen ook nog kunnen genieten. En waarin alle toekomstige generaties een grote kans hebben op een menswaardig bestaan (een behoorlijk leven, schone lucht, schoon drinkwater, voldoende eten, een goede woonplek, vrede en veiligheid).

DOELEN

Eén van onze doelen is dat we versneld naar een 100% duurzame energievoorziening moeten bewegen, willen we de aarde leefbaar houden voor toekomstige generaties.

Voor de andere doelen zie het kader >

- De opwarming van de aarde wordt beperkt tot ruim beneden 2 (liefst 1,5) °C ten opzichte van de pre-industriële periode (rond 1800). Dit is in 2015 vastgelegd in het klimaatverdrag van Parijs, waaraan alle landen van de wereld zich hebben gecommitteerd. Samenwerking met en tussen alle landen is hierbij essentieel.
- De netto emissie van broeikasgassen is in 2050 gereduceerd tot nul. Dit doel is vastgelegd in de Klimaatwet van de EU.
- Fossiele brandstoffen worden daarom zo snel mogelijk vervangen door duurzame vormen van energie. De CO2 uitstoot van bedrijven wordt belast en er worden duurzaamheidsnormen gesteld aan producten.
- Er wordt gestreefd naar een volledig circulaire economie waarbij afvalstoffen niet meer (of zo min mogelijk) voorkomen en collectief welzijn en geluk leidend zijn in plaats van economische groei en steeds verder toenemende materiële welvaart.
- Binnen ons land zijn duurzame oplossingen bereikbaar voor iedere burger.
- De kosten van de aanpak om de schadelijke gevolgen van de klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken worden eerlijk verdeeld over de landen. En deze eerlijkheid gebiedt dat de landen die het meeste hebben bijgedragen aan de klimaatcrisis de zwaarste lasten dragen.
- De biodiversiteit wordt hersteld, deze aanpak is onderdeel van een adequaat klimaatbeleid.

STRATEGIE

Onze doelstellingen willen we bereiken door:

- Groei van de beweging
- Beïnvloeden van de politiek
- Beïnvloeden van bedrijven en instellingen om duurzaam te werken, te produceren en te investeren
- Bevorderen van de bewustwording omtrent klimaatverandering middels communicatie, educatie en voorlichting
- Samenwerken met andere organisaties.

Groei

Steeds meer grootouders maar ook onze zorgen delende senioren sluiten zich bij ons aan. Inmiddels hebben zo'n 6000 grootouders en andere senioren hun steun voor ons uitgesproken. Maar op het totaal van zeker 2 miljoen grootouders in Nederland is onze aanhang nog zeer bescheiden. Reden om voortdurend de publiciteit te zoeken. De vermelding op plaats 47 van de 2021 lijst van de Duurzame 100 van het dagblad Trouw (een stijging van 30 plaatsen ten opzichte van 2020) laat zien dat dat ons steeds beter lukt.

Beïnvloeding

We zijn actief met het bewerken van de politiek via onze demonstraties bij de Tweede Kamer die sinds 2016 twee keer per maand plaatsvinden (behalve in Corona tijd), het schrijven van brieven aan politici en het publiceren van stukken in de media. Maar ook met bewustwording over klimaatverandering via lezingen, webinars en lessen en voorleesacties op scholen. Onze boodschap is steeds dat er dringend actie nodig is om te zorgen voor een duurzame toekomst voor de toekomstige generaties.

Bewustwording

Senioren kunnen ook zelf maatregelen nemen om klimaatschade te beperken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het voorkomen van verspilling, het beperken van de uitstoot van broeikasgassen, het opwekken en gebruiken van duurzame energie, het bewuster consumeren, het eten van meer groente en plantaardige eiwitten, meer lopen, fietsen, gebruik maken van openbaar vervoer en minder vliegen. Zij proberen daarbij een voorbeeld te zijn voor alle kinderen en kleinkinderen.

Samenwerking

Zoals vastgelegd in het Beleidsplan en het Werkplan 2021-2022 hebben we regelmatig samengewerkt met andere organisaties. In 2021 namen we actief deel in de kerngroep van de Klimaatcrisis Coalitie. Dat is een samenwerkingsverband met Oxfam Novib, Fridays For Future, Greenpeace, Extinction Rebellion, FNV, Fossielvrij NL, Milieudefensie en Code Rood. Daarnaast werd bij sommige activiteiten landelijk of regionaal samengewerkt met andere organisaties.

2. LANDELIJKE ACTIES

PLEINDEMONSTRATIES

De Pleindemonstraties die gewoonlijk tweewekelijks plaatsvinden op het Plein in Den Haag voor de Tweede Kamer, vonden in 2021 wegens corona op beperkter schaal plaats. Daarbij is zes keer een gesprek gevoerd met een kamerlid (Raoul Boucke, Joris Thijssen 2x, Christine Teunissen, Renske Leijten, Rob Jetten).

Donderdag 1 juli overhandigde onze ambassadeur Herman Wijffels, mede namens 221 boeren- en milieuorganisaties, het **manifest "Samen voor grond"** tijdens een Pleindemonstratie. Hierbij waren aanwezig de politici Derk Boswijk (CDA), Laura Bromet (GL), Laurens Dassen (Volt), Tjeerd de Groot (D66), Peter Valstar (VVD) en Leonie Vestering (PvdD).

LUSTRUM PLEINDEMONSTRATIES

Ed Nijpels (oud-minister en voorzitter Borgingscommissie Klimaatakkoord) en Frans Timmermans (vicevoorzitter Europese Commissie) spraken donderdag 2 december op een virtuele bijeenkomst ter gelegenheid van 5 jaar Pleindemonstraties van Grootouders voor het Klimaat.

Andere gastsprekers op deze bijeenkomst waren:

- Joris Thijssen, Tweede Kamerlid en PvdA-klimaatwoordvoerder
- Marjan Minnesma (directeur Urgenda)
- Laura de Vries, vicevoorzitter Jonge Klimaatbeweging

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/jubileum-bijeenkomst-groot-succes/>

Verder waren aanwezig: Keimpe de Jong, die voor zang en muziek zorgde, en een delegatie van de Belgische grootouders die de Climate Song ten gehore brachten. Marlies Gommers van de Grootouders bood het jubileumboekje met "Brieven aan onze kleinkinderen" aan.

En tenslotte was er aandacht voor Dick van Elk, die de volledige Climate Miles naar Glasgow heeft gelopen.

VERKIEZINGEN TWEEDE KAMER

Vanaf 20 januari waren er dagelijks acties op de sociale media om aandacht te vragen voor de Tweede Kamerverkiezingen; vooral om kiezers op te roepen hun stem te geven aan een “klimaatkandidaat” uit hun voorkeurspartij om daarmee de aandacht voor klimaat en de toekomst van onze kleinkinderen te bevorderen.

De belangrijkste activiteiten in het kader van de verkiezingen en kabinetsformatie waren:

a. Kies voor Klimaat

De Grootouders voor het Klimaat organiseerden samen met de Jonge Klimaatbeweging op 10 februari een Klimaatkandidatendebat met deelnemers van verschillende politieke partijen. Het debat was te volgen op een Livestream van onze Facebookpagina.

In het verlengde hiervan kwam op 12 februari de website Kies voor Klimaat i.s.m. de Jonge Klimaatbeweging online, met bijbehorend persbericht.

b. 10 Puntenplan

We hebben een 10-puntenplan opgesteld met zaken die een volgend kabinet zou moeten oppakken om de afspraken uit het Akkoord van Parijs na te kunnen komen. Het door een vijftal Grootouders opgestelde plan geeft aan wat nodig is om een wezenlijke versnelling van de uitvoering van het klimaatakkoord te bereiken. Daarmee wordt het EU-doel voor 2030, een reductie van de uitstoot van broeikasgassen met 55% ten opzichte van 1990, haalbaar.

Als onderdeel van de campagne **Kies voor Klimaat** werd op 10 februari een serie brieven aan lijsttrekkers van de politieke partijen gezonden. In deze brieven werd aandacht gevraagd voor het “10 Puntenplan” en werd ingegaan op de partijprogramma’s. Via de sociale media werd hier ruim aandacht aan besteed.

Het “10 puntenplan” werd op 10 maart gepresenteerd in Pakhuis de Zwijger. Sprekers: Philip Beekman, Ruud Koornstra (Nationaal Energiecommissaris), Marjan Minnesma (Urgenda), Marieke Visser (CU), Joris Thijssen (PvdA) en Mark Brakel (Groen Links). De presentatie is terug te kijken op:

<https://www.youtube.com/watch?v=yRIDcngVkp4>

c. Brieven aan de informateur

Op 8 april werd het "10-puntenplan" middels een brief aan de informateur aangeboden. Het voorstel "Een duurzaam herstelplan als kern van een regeerakkoord" werd enkele dagen later aangeboden door onze ambassadeurs Jacqueline Cramer en Herman Wijffels.

Op 2 juni volgde een brief aan de informateur van de hand van economen Hans Opschoor en Wim Hafkamp namens de Grootouders, waarin gepleit werd voor een flinke verhoging van de CO2 prijs.

ANDERE ACTIES RICHTING POLITIEK

Op 28 januari werd een brief aan de Tweede Kamer gezonden om, hangende de formatie, onderwerpen m.b.t. klimaatverandering niet controversieel te verklaren.

Op initiatief van Grootouder Dick van Elk organiseerde de werkgroep Verkiezingen op 20 mei de actie "**Een steen in de Hofvijver**". Dit was een symbolische actie voor de dringend noodzakelijke versnelling van het klimaatbeleid door de politiek

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/actueel/in-de-media/>

De Tweede Kamer buigt zich deze week, in verband met het aftreden van het Kabinet, over de vraag welke onderwerpen "controversieel" worden verklaard. Wij dringen er met alle kracht bij U op aan om de onderwerpen die betrekking hebben op klimaatverandering daarvan uit te sluiten. Er bestaat zeer brede steun in de Kamer, en ook in de samenleving, voor het met kracht aanpakken van klimaatverandering, zoals blijkt uit de aanvaarding van de Klimaatwet en het Klimaatakkoord. En, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving aangaf, er moet nog veel gebeuren om de doelstelling van 49% reductie van de uitstoot van broeikasgassen in 2030 te halen. We kunnen ons het risico niet veroorloven dat door het aftreden van het kabinet en een op de verkiezingen volgend langdurig formatieproces de uitvoering van het klimaatbeleid ernstig wordt vertraagd. Wij rekenen op uw wijsheid om de uitvoering van het klimaatbeleid volledig voortgang te laten vinden. Namens Grootouders voor het Klimaat, Bert Metz, lid kerngroep.

Foto: Branko de Lang

BEKENDHEID IN DE TWEEDE KAMER

Kerngroeplid Bert Metz van de Grootouders is, samen met Donald Pols van Milieudefensie, in oktober uitgenodigd voor een ronde-tafel discussie door de Tweede-Kamercommissie voor Economische zaken en Klimaat. Hieruit blijkt dat onze zichtbaarheid en bekendheid bij de politiek duidelijk is toegenomen. In de algemene politieke beschouwingen na Prinsjesdag zijn de Grootouders door diverse kamerleden genoemd.

FINANCIËLE STEUN LEUKER VOEDSELBOS

Deze actie, gestart in december 2019 maar doorlopend in 2020 en 2021, is gericht op crowdfunding voor het Leuker Voedselbos. Een concrete actie om CO₂ uit de lucht te halen en op een natuurinclusieve manier voedsel te telen. Dat is wat de Grootouders voor het Klimaat willen met de realisatie van

HET LEUKER VOEDSELBOS

Help boer Mark een voedselbos van 50.000 m² te realiseren!

- ✓ Minder CO₂
- ✓ Meer biodiversiteit
- ✓ Gevarieerd en gezond voedsel

een voedselbos door boer Mark Venner. Het is gelegen aan de Leukerweg in Baexem, Limburg en heeft in eerste instantie een grootte van 5 hectare. Gedurende 2021 is ruim 8.000 Euro gedoneerd, bovenop de 28.000 die eerder binnenkwam. Het bedrag is grotendeels bestemd voor het benodigde plantgoed. Grootouders hebben in 2021 weer meegeholpen met het planten, samen met een groep van de Pollinators.

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/product/sponsor-het-leuker-voedselbos/>

THE CLIMATE MILES URGENDA

Deze actie ging vooraf aan de COP-26 in Glasgow. Van 6 tot en met 25 oktober 2021 liepen een aantal Grootouders met andere Urgenda supporters van de Eemshaven in Groningen via o.a. Zwolle, Deventer, Apeldoorn en Utrecht naar Rotterdam. Op maandag 25 oktober werd in Rotterdam de trein naar Edinburgh genomen, uitgezwaaid door andere Grootouders en belangstellenden. Door het Schotse landschap werd in vier dagen Glasgow bereikt.

Iedereen kon meelopen: voor een dag, een aantal dagen of zelfs alle weken. Het begin- en eindpunt was dagelijks bij een treinstation, waardoor iedereen gemakkelijk kon aan- en afhaken.

3. COMMUNICATIE

3.1 WEBSITE

De actief beheerde website is voor velen de eerste kennismaking met onze organisatie. Hierop wordt onder andere vermeld welke activiteiten voor de eerstkomende maanden op stapel staan. Er kan kennis genomen worden van onze doelstellingen en werkwijze. Daarnaast heeft het de functie van geheugen: de in het verleden gehouden acties, brieven die verzonden zijn aan politieke partijen en personen met invloed en door ons verzonden persberichten zijn op de website geplaatst. Artikelen over ons en interviews met een Grootouder in de landelijke of regionale pers, zijn terug te vinden bij "In de media". Er zijn overzichten van verdiepende literatuur op klimaat- en milieugebied (met recensies) voor volwassenen en kinderen. Webinars kunnen worden teruggekeken via links op de website.
<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/>

3.2 NIEUWSBRIEVEN

De verzending van nieuwsbrieven per mail verliep in 2021 volgens het gebruikelijke tweewekelijkse schema. Eind 2021 waren er 3188 abonnees.

3.3 SOCIALE MEDIA

Over de sociale media kan vermeld worden dat we enkele weken rond de Tweede Kamerverkiezingen professionele ondersteuning hebben gehad bij de intensieve campagne Kies voor Klimaat. Die ondersteuning heeft zeker mede tot de groei van het aantal volgers geleid.

Facebook

Onze facebookpagina wordt actief bijgehouden, doorgaans worden er 2 à 3 nieuwe berichten per week geplaatst. Het aantal volgers is dit jaar opnieuw toegenomen. Het aantal volgers is dit jaar opnieuw toegenomen tot 1849. <https://www.facebook.com/Grootoudersvoorhetklimaat>

Twitter en Instagram

Het gebruik van deze media is in 2021 opnieuw toegenomen. Het aantal volgers op Twitter nam toe tot 1176 en op Instagram tot 985. Twitter is te bereiken via: twitter.com/klimaatgrootoud en Instagram: <https://www.instagram.com/grootoudersvoorhetklimaat/>

LinkedIn

Ook via dit kanaal worden regelmatig berichten en vacatures geplaatst, vergelijkbaar met de website en facebook. De berichten staan in chronologische volgorde, net als bij facebook. Het aantal volgers nam toe tot 234. https://nl.linkedin.com/company/grootouders-voor-het-klimaat?trk=ppro_cprof

3.4 YOUTUBE

We hebben een eigen YouTube-kanaal. Op dat kanaal zijn video's geplaatst van een interview met Jogchum Kooi over de Shell-klimaatzaak, een video van de uitreiking van de Kinderklimaatboekenprijs van 2021, een opname met Leny Cobben en Corina van Arnhem waarin zij duidelijk maken waarvoor we als Grootouders staan, een oproep tot deelname aan de klimaatmars van 6 november en een opname van de Jubileumbijeenkomst op 2 december. Verder staan daar opnames van een groot aantal webinars. De link naar het kanaal: https://www.youtube.com/results?search_query=grootouders+voor+het+klimaat

3.5 T-SHIRTS EN MONDKAPJES

Vrijwel het gehele jaar werden mondkapjes, posters en T-shirts met opdruk via de website verkocht.

3.6 IN DE MEDIA

In 2021 werden een aantal artikelen over activiteiten van de grootouders in de landelijke of regionale pers geplaatst, die hier zijn terug te lezen: <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/actueel/in-de-media/>

Op 15 maart in **NHnieuws.nl** een artikel van Jogchum en Bea Kooi, die geregeld hun opgetuigde bakfiets ergens in Hilversum neerzetten om de klimaatboodschap te verspreiden. Als

grootouders zetten ze zich al jaren in voor het klimaat.

Op 2 juni verscheen in **Trouw** een stuk van Frans Vollenbroek (namens de Grootouders voor het Klimaat) en Johan Vollenbroek (namens MOB) over de niet te vermijden **inkrimping van de veestapel**.

Na de oprichting eind 2020 en enige vergaderingen later, presenteerden de Grootouders voor het Klimaat in Haarlem zich op 11 juni 2021 in het **Haarlems Dagblad** middels een interview met oprichter Kees van Deelen.

Op 28 juni publiceerde de **NRC** een ingezonden opiniestuk van Bert Metz en Frans Vollenbroek, namens de Grootouders: "Draag het land in goede staat over aan onze kleinkinderen".

Op 16 juli publiceerde de **Leeuwarder Courant** een opiniestuk van Corina van Arnhem en Leny Cobben, namens de Grootouders: "Regie overheid bij aankoop landbouwgrond".

Op 29 juli verscheen een artikel van Anneke Duijndam in **GrootRijswijk**: "Wees zuinig op de Aarde, we hebben er maar één".

Op 10 augustus gaven we in een persbericht onze **Reactie op het IPCC-rapport**.

Klimaatverandering bedreigt onze kleinkinderen, urgente actie is nodig.

Het recente IPCC-rapport laat duidelijk zien dat het de hoogste tijd is de uitstoot van broeikasgassen drastisch omlaag te brengen. De aarde is nu al ruim 1 graad opgewarmd sinds het begin van de industriële revolutie. Hittegolven, bosbranden en

overstromingen zijn steeds meer aan de orde van de dag. Zonder forse maatregelen zal aan het eind van deze eeuw de opwarming 3 graden kunnen zijn, waarbij extreme weersomstandigheden nog veel vaker voorkomen en veel heftiger zullen zijn. Daardoor zal het leven van onze (klein)kinderen ernstig worden verstoord.

Een kort overzicht van de belangrijkste punten is op de website te vinden: <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/wp-content/uploads/IPCC-Nieuwsbrief-31-augustus-bewerkt-1.pdf>

“Hij snapt de verwijten van de jongere generaties dan ook heel goed. ‘Greta Thunberg die zegt: ‘Jullie hebben het voor ons verkloot’, heeft natuurlijk gewoon gelijk.’ Maar is dat dan een reden om niks te doen? Of door te gaan op de oude voet? Nee, vindt Van Dijk. En in elk geval: voor hemzelf niet. ‘Ik voel me niet schuldig over het leven dat ik tot nu toe geleid heb, maar wel verantwoordelijk voor toekomstige generaties.’”

Op 10 november hebben Pier Vellinga en Frans Rooijers namens de Grootouders in een opinieartikel in de NRC gepleit voor het instellen van een **Klimatautoriteit**.

Op 11 november in de **Groene Amsterdammer** een artikel over de Climate Miles, waarin Dick van Elk iedere dag met zijn rollator een stuk meeloopt, als pelgrim op weg naar Glasgow.

Op 9 december een opiniestuk in **Het Parool**: “Vleessector moet kleiner, een kwestie van boerenverstand”. Het pleidooi van de vleessector om de veestapel niet te verkleinen, werkt als een rode lap op een stier voor René van der Luer van de Grootouder groep Limburg. Deze voedselvernietiging moet stoppen, schrijft hij.

Op 27 december verscheen in de **Leeuwarder Courant**: “De openstaande natuurrekening”. Een opiniestuk van Corine van Arnhem namens de Grootouders. “Stel dat de natuur naar de rechter zou stappen voor de schade die wij haar berokkenen. Welke claim zou ze neerleggen? En bij wie?”

In het decembernummer van het tijdschrift **Milieu** schreven Bert Metz en Frans Vollenbroek namens de Grootouders het artikel: “Vertrouwen is goed, handhaven is beter”.

‘Na het IPCC-rapport voelde ik voor het eerst echt angst’

Lowie van Liere (77)
 gepensioneerd biologisch
 milieukundige

Paula van Liere (74)
 gepensioneerd docent

Paula van Liere: “We hebben altijd geprobeerd om weinig te vliegen, vegetarisch te eten. We hadden ook geen auto. Dat gaf een goed gevoel. Daar heb ik weer ik mis nu heel veel. Het is nu heel moeilijk om te gaan zitten. Ik heb ook geen parkeerplaats bij de parkeren meer te gaan zitten. Ik heb ook altijd een goede groenwasmachine gehad.

“Na het rapport van het IPCC voelde ik voor het eerst echt angst. Het is nu niet meer doorgegaan dat er heel veel onzekere factoren zijn.

Grootouders voor het klimaat maken zich druk over de wereld van hun kleinkinderen

Tijdens de reis, moeten ze die in het rapport. Die zijn anders dan vroeger. Daar maak ik me heel erg zorgen om.”

Lowie van Liere: “Ik ben betrokken geweest bij klimaatonderzoek bij het RIVM. Die was heel lang gewoone mijn werk. Maar toen ik een paar jaar geleden een eerste kleine kind overleed, dat ik ik openen dat overstromen kleine kindje moet nog een heel leven, straks wordt hij dood. Daar zie ik de wereld er dan uit.”

“Het zijn nu bij de actiegroep ‘Grootouders voor het klimaat’ ge-

gaan.” Paula: “Een de overstromingen in Dordrecht, bij de en Limburg waren, dat ik ik, mijn hond, nu haast het wel heel die bij, ik overleed ik kindje.”

Lowie: “In het rapport van het IPCC blijkt nu dat we veel eerder met de gevolgen van klimaatverandering te maken zullen krijgen. Het gaat niet om onze kleinkinderen, maar ook al om een generatie daarvoor. Daar maak ik me toch

erg bezorgd over.”

“Mensen van onze leeftijd zijn nog behoorlijk stil. Bij Grootouders voor het klimaat zijn we vaak een beetje verrijkt met mensen. Daar kan wel wat meer bij.”

Paula: “Vroeger gingen we ook wel demonstreren. Lowie tegen de natuurconservatie. Ik tegen de VVD campagne. Maar dit is van een heel andere orde, die is veel vreselijker.”

Lowie (77) en Paula van Liere demonstreren vroege tegen de natuurconservatie tegen het klimaat. Maar verlaten het klimaat niet agiteren. Het is heel goed.

4. BEWUSTWORDING

A. WEBINARS EN LEZINGEN

In de loop van het jaar werden negen webinars gehouden, waarbij het aantal deelnemers tussen de 30 en 80 lag. De meeste zijn terug te zien op YouTube: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLPgY3ISM4F6oIN6TvxaT5cz9L8jgDMxR9>

- Presentatie “10 Punten Plan” met Henri Bontenbal (CDA).
- Economische aspecten van een ambitieus klimaatbeleid. Met Sandra Phlippen (ABN/AMRO)
- Klimaat en biodiversiteit: Invloed van klimaatverandering op natuur en biodiversiteit, met prof. Rik Leemans (WUR)
- Belang van Mobiliteit voor het klimaat, de burger, en de politieke agenda. Spreker Jan Korff de Gidts (o.a. voorzitter van de Regionale Klimaattafel Ruimte en Mobiliteit Utrechtse Regio)
- EU Green Deal met Bas Eijckhout (Europarlementariër voor Groen Links)
- Klimaatrechtvaardigheid. Met Alexander de Roo, voorzitter afdeling Renkum van Groen Links, en Andro Bottse, bestuurslid bij de Stichting CoForce Amsterdam. Deze stichting ondersteunt duurzaamheidsacties van onderop
- Regionale Energiestrategieën. Sprekers Kristel Lammers, directeur Nationaal Programma RES, en Ingrid Lether, lid van het burgerpanel van de RES voor de regio Food Valley
- Resultaten van de COP-26 in Glasgow. Door kerngroep lid Bert Metz, voormalig klimaatonderhandelaar en co-voorzitter van de IPCC Werkgroep Maatregelen.
- Inclusieve landbouw met Bjorn van de Boom van Natuurmonumenten en Johannes Regelink van Caring Farmers

Er werden drie lezingen georganiseerd:

- Kees van Deelen sprak op het congres over de regionale Energiestrategie in Amersfoort
- Philip Beekman hield een lezing voor de Katholieke Bond van Ouderen in Heeze.
- Hans van Dijk hield een lezing op de The Hague Peace Talks over “The UN, local communities and youth, can we stop climate change together”.

B. PROMOTIE KLIMAATBOEKEN

In de loop van 2021 zijn weer recensies van klimaatboeken toegevoegd op de website.

Per eind 2021 bevatte de lijst 26 korte recensies van boeken over het klimaat voor volwassenen; tevens is er een lijst van 50 boeken voor kinderen, gerangschikt naar leeftijd.

C. VOORLEESACTIES

In verband met corona heeft deze activiteit vrijwel stilgelegen. In december 2021 en januari 2022 heeft de werkgroep vergaderd om de voorleesacties weer op te starten.

5. AMBASSADEURS

Onze ambassadeurs Jacqueline Cramer en Herman Wijffels schreven in april een brief aan informateur Tjeenk Willink, met aanbevelingen voor een **duurzaam herstelplan**. Herman Wijffels was in juli betrokken bij de Pleindemonstratie met thema “Samen voor grond”.

Namens de Grootouders voor het Klimaat deden Prof. Dr. J.B. Opschoor, emeritus hoogleraar milieueconomie Erasmus Universiteit Rotterdam en Prof. Dr. W.A. Hafkamp, hoogleraar milieukunde Erasmus Universiteit Rotterdam, een oproep voor een flinke **verhoging van de CO-2 prijs**.

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/wp-content/uploads/CO2-prijs-20210531.pdf>

Grootouders Pier Vellinga (hoogleraar klimaatverandering aan de Vrije Universiteit) en Frans Rooijers (directeur van CE Delft), pleitten namens Grootouders voor het Klimaat voor een **klimaatautoriteit**. Daarmee kan invulling worden gegeven aan één van onze 10 punten voor een duurzaam regeerakkoord. Hierover verscheen een bericht in NRC van 10 november.

De ambassadeursfunctie is nog informeel, in 2022 willen we die formaliseren en meer aandacht geven.

6. SAMENWERKING MET ANDERE KLIMAATORGANISATIES

Grootouders voor het Klimaat waren regelmatig aanwezig bij verschillende lokale en nationale acties die door anderen werden georganiseerd. Met name maakten we deel uit van de kerngroep van de **Klimaatcrisiscoalitie**, die de grote Klimaatmars op 6 november organiseerde.

KLIMAATWAKE

Vanaf 19 april werd gedurende de kabinetsformatie ook door de Grootouders voor het Klimaat deelgenomen aan de Klimaatwake in Den Haag. Deze werd georganiseerd door leden van de Christian Climate Association.

Foto: Extinction Rebellion Utrecht ©

16 DECEMBER: AFSLUITING KLIMAATWAKE

De laatste wake in de huidige vorm heeft plaatsgevonden op 16 december 2021. Nadat we samen met vele andere wakers gedurende 203 dagen en nachten onophoudelijk aandacht hebben gevraagd voor de noodzaak van een daadkrachtig en rechtvaardig klimaatbeleid, beëindigen we het waken. Het coalitieakkoord geeft niet de garantie dat er een crisisaanpak komt voor het klimaat. Maar een nieuwe fase vraagt om andere vormen van actie!

Op de foto hieronder spreekt mede-bedenker en organisator Rozemarijn van 't Einde enige Grootouders voor het Klimaat bij de afsluiting van de Klimaatwake.

6 NOVEMBER: KLIMAATMARS AMSTERDAM

Hieraan werd deelgenomen door een delegatie van de Grootouders, naast veel andere organisaties en individuele burgers.

Foto: de Brakke Grond was één van de verzamelplaatsen

Foto: met vele anderen op de Dam, het beginpunt van de klimaatmars

21 mei: Mede ondertekening van het Memorandum of Understanding van de Klimaatcrisiscoalitie. Belangrijkste wijziging is dat **“klimaatrechtvaardigheid”** nu als centrale doelstelling wordt geponeerd.

2 februari: Ondersteuning en tekenen van het manifest van het burgerberaad Klimaat & Milieu.

KLIMAATALARM

Zowel landelijk als in een groot aantal plaatsen waren de Grootouders voor het Klimaat betrokken bij de organisatie en uitvoering van het Klimaatalarm op 14 maart voor de Tweede Kamerverkiezingen.

De landelijke pers besteedde er weinig aandacht aan, de lokale pers daarentegen heeft er, zowel voor als na het Klimaatalarm, veel over geschreven. Op de sociale media circuleerden verschillende berichten en video's over het Klimaatalarm. In Deventer sprak Marlies Gommers. In Amersfoort Hans van Dijk (zie collage).

In Haarlem was er na afloop een livestream bijeenkomst, georganiseerd door XR Haarlem met drie sprekers; Kees van Deelen sprak namens de Grootouders voor het Klimaat. In Assen, Heerlen en Eindhoven vond ook een klimaatalarm plaats; daarvan zijn geen foto's beschikbaar.

Foto: klimaatalarm Deventer

5 maart: Mede-ondertekening door de Grootouders van de 'Open brief aan het Binnenlands Bestuur met betrekking tot **demonstratierecht**'. Namens de landelijke Klimaatcoalitie.

9 maart: Ondersteuning **Schiphol Watch** en 100 andere organisaties met betrekking tot het verzoek aan de regering tot de inkrimping van de luchtvaart.

14 maart: **Verkiezingsevenement** (online) met o.a. Grootouders voor het Klimaat (op verzoek van 'Kies voor Klimaat'). Het evenement werd georganiseerd met Caring farmers, Fair Climate Fund, Urgenda, Kies voor Klimaat en Climate Clean Up. Door de gezamenlijke organisatie werd het evenement gedeeld op hun eigen accounts en bereikte daardoor meer dan 64.000 mensen.

18 mei: Ondertekening op verzoek van de **Social Tipping Point Coalitie**, van een brief aan informateur Mariëtte Hamer: "Waarom het nieuwe kabinet moet inzetten op 'social tipping points'. De brief is ondertekend door 58 organisaties en 87 wetenschappers.

Actie "Samen voor grond".

Op 21 juni vroegen 21 grootouders met 21 kleinkinderen aandacht voor het belang van een vruchtbare en vitale bodem. We deden dit in samenwerking met Aardpeer, Wij*Land en Stichting Grondbeheer.

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/actie-samen-voor-grond/>

De actie kreeg een vervolg op 1 juli toen het betreffende manifest werd aangeboden aan Tweede Kamerleden.

25 juni deelname aan **Demonstratie ABP Fossielvrij** in Amsterdam en Heerlen, georganiseerd door 350.org.

22 oktober: **Klimaatfietstocht** Haarlem, samen met de lokale afdelingen van Extinction Rebellion, Milieudefensie en FNV.

Foto: Michel Wijnbergh

Foto: Martin de Jong

7. ACTIVITEITEN VAN ONZE REGIONALE GROEPEN

In 2021 is het aantal lokale Grootouder groepen gegroeid. Er zijn nu groepen in: Amersfoort, Den Bosch, Den Haag, Dordrecht, Drenthe, Gouda, Groningen, Haarlem, Hilversum, Maastricht, Utrecht, Voorschoten, West-Friesland, Zeeland, Zuid-Limburg en Zwolle.

DEN BOSCH

Inspreken

Op 25 mei in de Gemeenteraad van Den Bosch bij de Raadsavond Informeren & Ontmoeten. Er waren 7 sprekers over de klimaatverandering, de eerste twee sprekers waren Arie Bijl en Leny Cobben van de Grootouders voor het Klimaat.

Toespraak in de gemeenteraad van Den Bosch

Op maandagavond 30 augustus namens de Grootouders voor het Klimaat. Een deel van de toespraak volgt hieronder: “Beperk de ellende van de klimaatcrisis door maatregelen! Iedere maand roepen we de gemeenteraad en het college van Den Bosch op om krachtig op te treden tegen de klimaatcrisis. Samen met Extinction Rebellion, de Bossche Milieugroep en Milieudefensie.

In 1912 is het luxe passagiersschip de Titanic vergaan. Niemand aan boord geloofde dat dat tot de mogelijkheden behoorde. Het orkest kreeg dus opdracht door te blijven spelen met niks-aan-de-hand muziek. Deze raad en dit college ademt dezelfde sfeer uit al het gaat om de klimaat- en biodiversiteitscrisis. Als ik de raadszaal van Den Bosch binnenstap krijg ik steeds een Titanic-gevoel. Geen plek op aarde ontkomt meer aan de stress van de hitte en extreme droogte. Maar deze raad en dit college menen dat de stad Den Bosch toch tot een andere categorie behoort, van een andere planeet komt.”

HAARLEM

Informatiestand op Biologische Markt

De Grootouders voor het Klimaat Haarlem stonden op vrijdagmiddag in oktober met een informatiestand op de Biologische Markt

in Haarlem. Ze vroegen met name aandacht voor de komende Klimaatmars in Amsterdam op 6 november; en voor het lokale Klimaatalarm van de Klimaatcoalitie Haarlem, waar de Grootouders een onderdeel van zijn. Daarnaast is er informatie over wat de Grootouders voor het Klimaat verder doen, zowel nationaal als in Haarlem zelf.

Klimaatcoalitie Haarlem

De Klimaatcoalitie Haarlem (Extinction Rebellion, Milieudefensie, Grootouders voor het Klimaat en FNV) heeft een uitgebreid 10 puntenplan geschreven voor de gemeente Haarlem en de politieke partijen die hun partijprogramma aan het voorbereiden zijn i.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen 2022: *“Manifest voor een klimaatrechtvaardig Haarlem”*. Kees van Deelen (energievoorzieningen) en Lowie van Liere (groen in de stad) namen er aan deel. Het manifest is te zien op onze website:

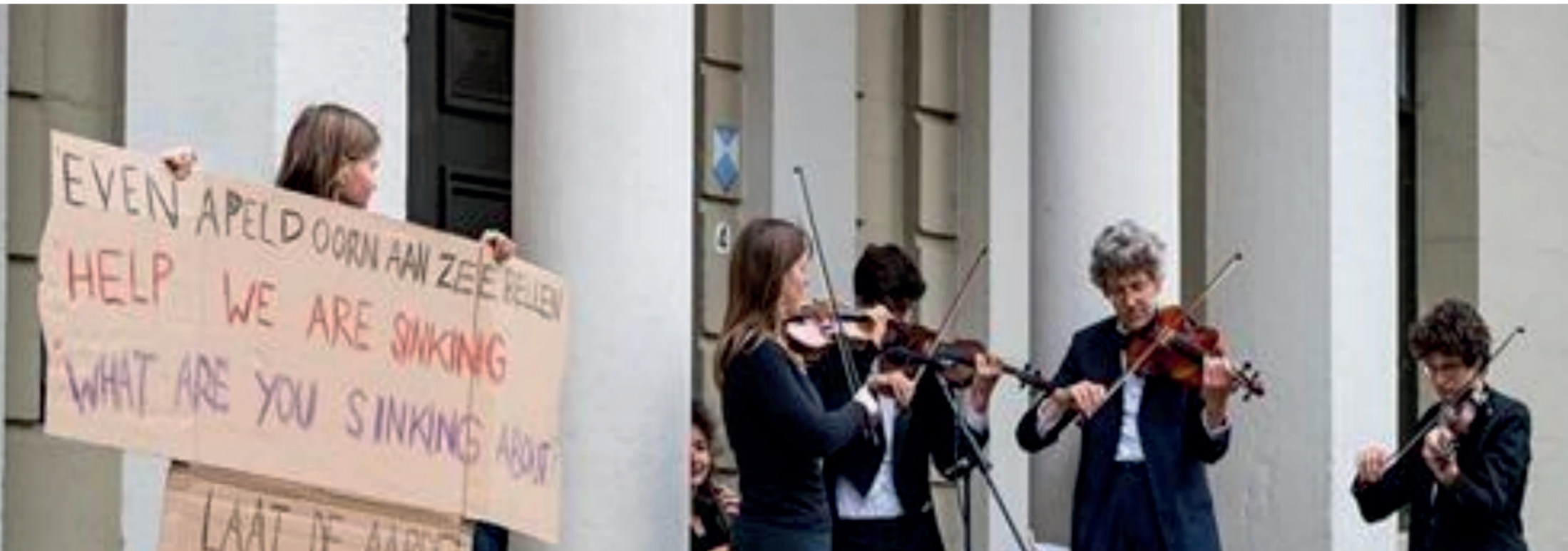
<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/voorbeeld-voor-andere-gemeenten/>

Al snel volgden de Klimaatcoalities van Amersfoort, Den Bosch en West Friesland het Haarlemse voorbeeld.

DEVENTER

De **Klimaatcoalitie Deventer** startte met een maandelijks Klimaatalarm, samen met verschillende andere klimaatactiegroepen.

Een zoomoverleg van lokale/regionale contactpersonen vond plaats op 30 november 2021. Hier waren vertegenwoordigers van 12 regionale groepen aanwezig. Een dergelijk overleg gaat in 2022 regelmatig plaatsvinden.

8. INTERNE ORGANISATIE

In 2021 is een nieuw beleidsplan opgesteld en een werkplan voor 2021 en 2022. Dit is te vinden op de website via <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/over/jaaroverzicht/>

- De “kerngroep” van de Grootouders functioneert als een soort bestuur van de organisatie. In 2021 hebben daarvan deel uitgemaakt, in alfabetische volgorde:
- Corina van Arnhem, Tzummarum (politiek)
- Philip Beekman, Eindhoven (organisatie)
- Sietse Brouwer, Wageningen (samenwerking met andere organisaties)
- Leny Cobben, Den Bosch (landelijke acties)
- Hans van Dijk, Amersfoort (communicatie)
- Margriet Goddijn, Amsterdam (lokale en regionale activiteiten)
- Marlies Gommers, Gorssel (productie jubileumboek)
- Lowie van Liere, Haarlem (beheerder facebook) tot juli 2021
- Bert Metz, Voorburg (inhoudelijke verdieping)

Om onze activiteiten beter te organiseren zijn in 2021 de volgende werkgroepen gevormd:

- Regionale/Lokale activiteiten
- Politiek (voorheen Verkiezingen)
- Lezingen/Webinars
- Samenwerking
- Internationale samenwerking
- Voorlezen/Kinderboeken
- Voedselbos
- Ambassadeurs
- Pleindemonstraties
- Communicatie

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/werkgroepen/>

Ook is in overleg met stichting Urgenda, waaruit Grootouders voor het Klimaat is ontstaan en die ons 5 jaar financieel en organisatorisch heeft gesteund, besloten dat wij de parasol van Urgenda gaan verlaten. In 2022 moet dat zijn beslag krijgen in een zelfstandige stichting.

BIJLAGE: STATISTISCHE GEGEVENS

A. BEKENDHEID

Aantal betrokken grootouders:

MAATSTAF	2020	2021	MUTATIE
Manifest getekend	2.785	2.859	+ 74
Nieuwsbrief abonnees	2.564	3.188	+ 624
Facebook volgers	1.578	1.849	+ 271
Instagram volgers	819	985	+ 166
Twitter volgers	1.028	1.176	+ 148
LinkedIn volgers	65	234	+ 169
Website gebruikers	12.214	16.887	+ 4.673
Totaal aantal betrokkenen		6.354	

B. FINANCIËEL

De inkomsten en uitgaven over 2021:

INKOMSTEN	€		UITGAVEN	€	
<i>Regulier</i>					
Donaties	3.845)*		IT-kosten	745	
Verkoop mondkapjes	2.432		Mondkapjes/T-shirts	3.122	
Verkoop jubileumboeken	1.137		Jubileumboeken	1.816	
Bijdrage Urgenda)**	39.162		Personeel/overhead	36.000	
			Overige uitgaven	4.893	
Subtotaal regulier		46.576			46.576
<i>Projecten</i>					
Gift Triodos Foundation Kies voor klimaat	10.000		Kies voor klimaat	11.315	
Donaties Kies voor Klimaat	5.330				
Donaties Klimaatmars/alarm	2.305		Klimaatmars/alarm	2.154	
Overboeking projectdonaties 2020	pm		Resterend voor projecten	4.166	
Subtotaal projecten		17.635			17.635
Donaties voor 2022	17.137	17.137	Reservering voor verzelfstandiging 2022	17.137	17.137
Totaal		81.348			81.348

)* gecorrigeerd op basis van reservering campagnedonaties na 2/12/2021 voor verzelfstandiging

)** bijdrage gebaseerd dekking totale kosten

Het bedrag bij Personeel/overhead betreft een doorbelasting vanuit Urgenda, geen feitelijke betaling.

Aan het eind van 2021 is er nog een voorraad T-shirts en mondkapjes. De voorraad jubileumboeken is in de eerste maanden van 2022 verkocht.

Van de post "Overige uitgaven" is een specificatie beschikbaar. De donaties voor 2022 dienen voor het oprichten van een Stichting en het doen van betalingen die na verzelfstandiging niet meer door Urgenda worden vergoed.

Voor het **voedselbos** is in 2021 separaat een bedrag van Euro 8.090 ontvangen. In 2019 en 2020 was hiervoor al Euro 28.000 binnengekomen. Dit is afgedragen aan boer Mark. Het bedrag van 8.090,-- is niet begrepen in bovenstaand financieel overzicht 2021.

COLOFON

Redactie: Philip Beekman, Koos van den Beukel, Hans van Dijk,
Lowie van Liere, Bert Metz

Ontwerp: Thymo Rijnveld / Your Creators

Contact: info@grootoudersvoorhetklimaat.nl

